

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาถือเป็นการดำเนินคดีที่เป็นการกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพของผู้เป็นจำเลยในคดี หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดี รวมทั้งเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานจึงเข้มงวด ต่อมาตรฐานการพิสูจน์ความผิดก่อนที่ศาลจะตัดสินชี้ขาด คู่ความต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ข้อเท็จจริง ซึ่งกฎหมายลักษณะพยานเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินคดี หรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่จะต้องมีการเสนอพยานหลักฐานต่อศาล ข้อเท็จจริงอาจได้จากพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ โดยเฉพาะพยานบุคคลนับว่ามีความน่าเชื่อถือ และมีความสำคัญมาก เนื่องจากในคดีอาญาเกือบทั้งสิ้น เพื่อพิสูจน์ปัญหาว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ เป็นปัญหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานที่พิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่

ในกระบวนการยุติธรรม คดีอาญาเป็นคดีที่ต้องค้นหาความจริงโดยการพิสูจน์ให้ประจักษ์พยานหลักฐานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้การของพยานบุคคล แต่เนื่องจากในบางกรณีผู้กระทำผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ทำให้ไม่มีใครกล้ามาเป็นพยาน เพราะเกรงจะเกิดภัยอันตรายกับตนเอง และบุคคลใกล้ชิด กระบวนการยุติธรรม จึงไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ ฉะนั้นในรัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้รัฐมีหน้าที่คุ้มครองพยานในคดีอาญาให้ได้รับความปลอดภัย ตลอดจนผู้ที่มีความใกล้ชิดกับพยาน เช่น บิดามารดา สามี ภริยา หรือบุตรของพยาน ให้ได้รับความปลอดภัยด้วย และกำหนดให้มีค่าตอบแทนตามสมควร เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน และพัฒนากระบวนการยุติธรรมของไทย ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลที่เป็นพยานในคดีอาญาไว้ 3 ประการ คือ สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม และสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็น และสมควรจากรัฐ โดยมีสำนักงานคุ้มครองพยาน ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกรมคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว

“พยานบุคคล” หมายความว่า พยานบุคคลซึ่งจะมาให้หรือได้ให้ข้อเท็จจริง ต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลในการ

ดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้ชำนาญการพิเศษ แต่มิให้หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน โดยสิทธิของพยานในคดีอาญา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีดังนี้

- 1) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย เมื่อถูกคุกคามในฐานะพยานในคดีอาญา รวมถึงผู้ใกล้ชิดของพยานในคดีอาญา
- 2) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม
- 3) สิทธิที่จะได้รับเงินค่าตอบแทนจากการมาให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานสอบสวนหรือเบิกความต่อศาล
- 4) สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียง หรือทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากการเป็นพยานในคดีอาญา
- 5) สิทธิที่จะได้รับเงินค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

กระบวนการพิจารณาคดีไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบการพิจารณาคดีแบบระบบกล่าวหา หรือระบบไต่สวนก็ตาม ศาลก็จำเป็นต้องอาศัยคำเบิกความของพยานบุคคลมาประกอบการพิจารณาคดี กล่าวคือ เมื่อผู้พิพากษาดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี เครื่องมือที่สำคัญที่ผู้พิพากษานำมาประกอบการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดี คือพยานหลักฐานที่ปรากฏในคดีนั้น ๆ ในคดีอาญาพยานบุคคลจัดว่ามีความสำคัญที่ต้องการพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในคดีอาญาเกือบทั้งสิ้น ปัญหาว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ เป็นปัญหาข้อเท็จจริง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยพยานหลักฐานในการพิสูจน์ และพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ นั้น เช่น พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น¹ โดยการนำพยานบุคคลมาเบิกความในคดีอาญามีอุปสรรคคือ พยานไม่ไปศาล เนื่องจากพยานบุคคลเกิดความหวาดกลัวจะได้รับอันตราย หรือได้รับอันตรายหากต้องมาให้การเป็นพยาน พยานได้รับการว่าจ้างให้หลบหนี พยานมีกิจกรรมจำเป็น เจ็บป่วยหรือถึงแก่กรรม พยานหลีกเลี่ยงไม่ไปศาล หรือพยานกลับคำให้การในชั้นพิจารณาคดี²

โดยพบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้พยานบุคคลไม่กล้ามาเป็นพยานเบิกความในศาล หรือการที่พยานบุคคลมาให้การ โดยบิดเบือนความจริงนั้น มาจากความหวาดกลัวต่อภัยอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของตน รวมถึงของบุคคลที่ใกล้ชิดจากการที่ถูกบุคคลที่มีส่วนได้เสียในคดีข่มขู่ คุกคาม เมื่อเป็นเช่นนี้อาจ

¹ มณีนมา สุทธิพงศ์เกียรติ. (2552). *การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา : ศึกษากรณีบทบาทศาลยุติธรรม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 11.

² สุจิตา ปิ่นศรีเพ็ชรกุล. (2558). *การอนุญาตให้พยานบุคคลนำทนายความหรือที่ปรึกษาเข้าร่วมการให้ถ้อยคำในชั้นสอบสวน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 4.

ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ หรือไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ในทางกลับกันสำหรับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหากไม่มีพยานบุคคลมายืนยันความบริสุทธิ์ของเขา ก็อาจส่งผลให้เขากลับต้องรับโทษสำหรับความผิดที่เขาไม่ได้กระทำ อันย่อมเกิดผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และก่อให้เกิดผลร้ายต่อความสงบสุขของคนในสังคมอีกด้วย³

การสืบพยานบุคคลปกติทั่วไปพยานจะต้องมาศาลเพื่อเบิกความถึงข้อเท็จจริงที่ตนได้รู้มาให้ศาลรับทราบเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี และค้นหาความจริง ดังนั้น พยานบุคคลจึงมีบทบาทสำคัญมากในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา และมีความสำคัญต่อการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน แต่กลับเป็นพยานที่หายาก และไม่ยอมให้ความร่วมมือมาเป็นพยานที่ศาล นอกจากนี้การนำพยานบุคคลมาเบิกความในคดีอาญายังพบอุปสรรคหลายประการ เพราะพยานบุคคลมีปัจจัยพื้นฐานหลายประการที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดการแปรเปลี่ยนได้ง่าย เช่น พยานเกิดความหวาดกลัวจะได้รับอันตราย พยานได้รับการว่าจ้างให้หลบหนี พยานกลับคำให้การในชั้นพิจารณาคดี และทัศนคติต่อกระบวนการยุติธรรมของพยาน นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดจากกระบวนการพิจารณาคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งก่อนพิจารณา ระหว่างพิจารณา หรือหลังพิจารณาคดี ในบางคดียังขาดความน่าเชื่อถือ อีกทั้งระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณาคดียาวนานเกินไป ทำให้ปราศจากพยานหลักฐานที่สำคัญในการพิสูจน์ความจริง

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น จึงเกิดแนวความคิดในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาขึ้น โดยถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ในเรื่องสิทธิในการดำรงชีพอย่างผาสุกและปลอดภัยจากภัยอันตรายต่าง ๆ ที่มาคุกคาม ซึ่งการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญานี้ นับเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้พยานบุคคลรู้สึกปลอดภัย และปราศจากความเกรงกลัว แต่เมื่อพยานยังมิได้รับการคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งที่เป็นพยานที่มีความสำคัญ จึงเป็นเหตุให้เกิดผลเสียต่อการใช้บังคับกฎหมาย ดังนั้น เพื่อเพิ่มความคุ้มครองให้แก่พยานจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ขึ้นมา⁴ อย่างไรก็ตาม ก็เกิดปัญหาในทางปฏิบัติพบว่า กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยาน และ มาตรการในการดำเนินการที่มีอยู่ในประเทศไทยก็ยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองต่อพยานได้อย่างมีประสิทธิภาพแท้จริง โดยพบปัญหาทั้งในลักษณะเชิงการบริหารงานยุติธรรมและในเชิงกฎหมาย โดยเกิดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ว่าจะเป็นชั้นก่อนพิจารณา ระหว่างพิจารณาหรือภายหลังพิจารณาคดี รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

³ เจ็มซัย ชูติวงศ์. (2557). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 23.

⁴ มณิมา สุทธิพงศ์เกียรติ. *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 2*. หน้า 17.

ขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานด้วย เช่น การขาดความชัดเจนในเรื่องอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการคุ้มครองพยาน บทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจศาลในการดำเนินมาตรการคุ้มครองพยานยังไม่เหมาะสมเพียงพอ ถึงแม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 สำหรับคุ้มครองพยานบุคคลที่จะมาเบิกความต่อศาลในคดีอาญาก็ตาม แต่กฎหมายฉบับนี้ยังมิได้กำหนดวิธีการปฏิบัติที่จะให้ความคุ้มครองพยานที่โดนคุกคามข่มขู่ และการให้ค่าตอบแทนอย่างชัดเจน ซึ่งไม่อาจสร้างแรงจูงใจเพื่อให้พยานมาเบิกความต่อศาล อีกทั้งยังขาดมาตรการในการสร้างทัศนคติของประชาชนในการทำหน้าที่ที่สำคัญที่สุดในฐานะพยานบุคคล

องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ประกอบด้วย สำนักงานคุ้มครองพยาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศาลยุติธรรม เป็นต้น ในแต่ละองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐต่างก็มีมาตรการหรืออำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองพยานแตกต่างกันไป กล่าวคือ ศาลยุติธรรมมีหน้าที่ในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ซึ่งศาลยุติธรรมถือเป็นหน่วยงานสูงสุดที่ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี จึงอาจเป็นสาเหตุให้พยานอาจมองว่าศาลยุติธรรมไม่มีหน้าที่ในการคุ้มครองพยาน เพราะศาลมีหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วนั้น ศาลถือเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการคุ้มครองพยานที่สำคัญเป็นอย่างมาก คือ มาตรการคุ้มครองพยานโดยเจ้าพนักงาน⁵ เป็นต้น

ศาลเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีอำนาจในการคุ้มครองพยานในชั้นก่อนพิจารณาคดีประกอบด้วย การออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลย การพิจารณาไต่สวนมูลฟ้อง การปล่อยตัวชั่วคราว ส่วนอำนาจในการคุ้มครองพยานตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในเรื่องของมาตรการคุ้มครองพยาน กล่าวคือ การใช้มาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยาน คำสั่งหรือคำวินิจฉัยที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานซึ่งมิใช่คำสั่งของศาล

นอกจากนั้น อำนาจหรือมาตรการของศาลในการคุ้มครองพยาน ยังมีปรากฏอยู่ในกฎหมายอื่น ๆ อยู่ด้วยกัน เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 รวมถึงระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองและค่าตอบแทนพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 พบว่าบทบาทอำนาจในการคุ้มครองพยานของศาลยุติธรรมที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งได้กำหนดมาตรการที่ศาลสามารถนำไปใช้ในการคุ้มครองพยานนั้น ยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอ โดยบางบทบัญญัติยังขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการคุ้มครองพยาน หรือมีช่องโหว่ของกฎหมาย รวมทั้งในทาง

⁵ อุทุมพร จุณนิพิฐวงษ์. (2556). *คำฟ้องคดีอาญาศึกษาบทบาทศาลในชั้นประทับฟ้อง*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ มหวิทยาลัยบูรจิวัฒน์จิตต์. 36-37.

ปฏิบัติยังมีปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดในข้อกฎหมายบางประการ ที่ทำให้มีปัญหาในการดำเนินการของศาล ทั้ง ๆ ที่การคุ้มครองพยานที่มีประสิทธิภาพนั้น เป็นสิ่งสำคัญต่อการทำหน้าที่ของศาล และจะเป็นเครื่องรับประกันให้เกิดความยุติธรรม ทั้งต่อคู่ความทุกฝ่ายและต่อพยานที่เกี่ยวข้องในคดีอาญาได้

โดยสามารถยกตัวอย่างปัญหาการคุกคามข่มขู่พยานบุคคลในคดีอาญาระหว่างการพิจารณาคดีต่อศาลได้ดังต่อไปนี้

1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1150/2532 โจทก์ทั้งสองถูกคุกคามข่มขู่จากฝ่ายจำเลยตลอดเวลา โดยเฉพาะจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นสารวัตรสถานีตำรวจภูธรตำบลนาสัก จำเลยที่ 2 เป็นรองสารวัตรสถานีตำรวจแห่งเดียวกัน ได้ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ข่มขู่โจทก์ทั้งสองให้ถอนฟ้อง และข่มขู่พยานมิให้มาเบิกความต่อศาล ต่อมาก็ถูกข่มขู่จนต้องถอนคำร้องทุกข์ นอกจากนี้จำเลยที่ 1 ยังได้ข่มขู่และต่อรองให้โจทก์ที่ 2 ถอนฟ้องจำเลยทั้งสอง โจทก์ที่ 2 กลัวจึงลงชื่อในคำร้องขอถอนฟ้องที่จำเลยที่ 1 จัดพิมพ์เสร็จแล้วให้จำเลยที่ 1 ไป ต่อมาศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์ที่ 2 ถอนฟ้องแล้วขณะนี้โจทก์ที่ 2 ได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งดังกล่าว จำเลยที่ 1 ยังได้ข่มขู่โจทก์ที่ 1 และพยานตลอดมาและการข่มขู่ของจำเลยที่ 1 ทำให้พยานกลัวถึงขนาดไม่กล้ามาเบิกความอันเป็นการขัดขวางต่อการไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาของศาลชั้นต้น⁶

ในตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวถือเป็นเรื่องโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับการข่มขู่และคุกคามพยานมิให้มาเบิกความในชั้นศาล เพราะจากพฤติการณ์ของฝ่ายจำเลยได้กระทำไปเพื่อขัดขวางมิให้พยานเข้ามาเบิกความซึ่งอาจจะก่อให้เกิดผลเสียต่อฝ่ายตนเองได้ จึงได้กระทำการข่มขู่พยานซึ่งถือว่าเป็นการกระทำความผิด

2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1199/2553 ถ้อยคำที่จำเลยกล่าวกับผู้เสียหายว่า “หากผู้เสียหายไม่ยอมชำระหนี้ให้ผู้เสียหายกับบุตรภรรยาจะเดือดร้อนเพราะอายุยังน้อย” นั้น สามารถตีความได้ว่าเป็นคำพูดข่มขู่ว่าหากไม่ชำระหนี้ให้แล้วผู้เสียหายกับครอบครัวอาจถูกทำร้ายให้ได้รับความเดือดร้อน และเป็นอันตรายได้ ถ้อยคำดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการขู่เชิญผู้เสียหายให้ต้องยินยอมชำระหนี้⁷

ในตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นถ้อยคำที่จำเลยกล่าวออกไปนั้น ถือเป็นถ้อยคำที่ถือเป็นการข่มขู่และคุกคามพยาน เพื่อให้พยานได้รับความเดือดร้อนหรืออันตรายไม่ว่าจะเป็นการกระทำต่อร่างกายหรือจิตใจของตัวพยานเอง หรือเป็นการกระทำต่อบุคคลรอบข้างของพยาน ก็ถือเป็นการกระทำความผิดฐานข่มขู่คุกคามพยานหลักฐานแล้ว จึงถือเป็นผู้กระทำความผิด

⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1150/2532

⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1199/2553

3) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 80/2561 รายงานกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นว่า ในวันนัดสืบพยานโจทก์ ผู้เสียหายมาศาล และเข้าเบิกความเป็นพยานโจทก์ไปได้ประมาณ 10 นาที ผู้เสียหาย แถลงว่าจดจำข้อเท็จจริงเรื่องราว ที่ผ่านมาไม่ได้เนื่องจากเพิ่งคลอดบุตร ได้ประมาณ 40 วัน ศาลชั้นต้นหาหรือโจทก์และจำเลยแล้ว ทั้งสองฝ่ายแถลงร่วมกันว่าขอให้เลื่อนไปสืบพยานโจทก์ปากผู้เสียหายในนัดหน้า ศาลชั้นต้นอนุญาตให้เลื่อนไป ครั้นถึงวันนัดผู้เสียหายไม่มาศาล ศาลชั้นต้นเลื่อนคดีและออกหมายจับผู้เสียหายเพื่อนำตัวมาเป็นพยานหลายนัด แต่ไม่ได้ตัวมาจนถึงคดีสืบพยานปากผู้เสียหาย⁸ ดังนั้นถือว่ามีพฤติการณ์พิเศษเน้นหนักไปที่ว่าอาจมีการข่มขู่พยาน⁹

ในตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว การที่ในตอนแรกผู้เสียหายมาศาลและเบิกความไปแล้วนั้น แต่ต่อมาปรากฏว่าผู้เสียหายไม่มาศาลเพื่อเป็นพยานอีกเลย ไม่ว่าจะมีการออกหมายจับเพื่อนำตัวมาเป็นพยาน ก็สามารรถเห็นได้ว่าผู้เสียหายที่เข้ามาเป็นพยานนั้นอาจจะได้รับอันตรายอย่างใด ๆ ไม่ว่าจะผ่านทางด้านร่างกาย จิตใจ จนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจนเป็นเหตุไม่มาเป็นพยานในคดีอีก ซึ่งในส่วนนี้กฎหมายของประเทศไทยนั้นมีช่องว่างอยู่ คือเมื่อผู้เสียหายได้เข้ามาเป็นพยานแล้วนั้นศาลก็ไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของความปลอดภัยของพยานที่มาเบิกความ จนเป็นเหตุให้พยานได้รับอันตรายได้

4) เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2561 ศาลนัดฟังคำพิพากษาศาลฎีกา คดีหมายเลขดำ อ.3252/2552 ในความผิดฐานร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ย้ายศพเพื่อปิดบังเหตุแห่งการตาย และเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญากระทำการในตำแหน่งอันเป็นการมิชอบ เพื่อช่วยเหลือบุคคลหนึ่งบุคคลใดมิให้ต้องรับโทษ ในระหว่างวันที่ 22- 23 กรกฎาคม 2547 จำเลยที่ 1-3 และจำเลยที่ 6 ได้ร่วมกันฆ่านายเกียรติศักดิ์ ติตย์บุญครอง ผู้ต้องหาคดีลักทรัพย์จากรถยนต์ ขณะนำตัวออกจากสภ.เมืองกาฬสินธุ์ ด้วยการบีบรัดคอจนเสียชีวิต จากนั้นจึงร่วมกันปิดบังเหตุการณ์ตายโดยย้ายศพผู้ตายจากท้องที่เกิดเหตุไปแขวนคอไว้ที่กระท่อม โดยจำเลยที่ 4- 6 ได้ร่วมกันข่มขู่พยานเพื่อให้การอันเป็นเท็จ¹⁰

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ถือเป็นการร่วมกันข่มขู่คุกคามพยานเพื่อให้พยานให้การต่อศาลอันเป็นความเท็จ ในทางปฏิบัตินั้นพยานก็ต้องกระทำตาม เพราะเกรงกลัวว่าตนเองจะได้รับอันตรายทางร่างกายจนเป็นเหตุให้ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต เพราะผู้ที่ข่มขู่พยานในตอนนั้นก็เจ้าพนักงานตำรวจ

⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 80/2561

⁹ กฤษดา ดวงช่อม. (2562). *ผู้เสียหายจงใจไม่มาเบิกความในคดีอาญา มีสิทธิถูกออกหมายจับหรือไม่*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.lawyers.in.th/2019/04/03/sufferer/#> [2562, 16 ตุลาคม].

¹⁰ ทีมข่าวอาชญากรรม. (2561). *ศาลฎีกาออกหมายจับแก๊งอดีต ผกก.เมืองน้ำดำรวม 6 ราย เบี้ยวฟังคำพิพากษาคดีฆ่าแขวนคอโจ้ววัย 17*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://mgronline.com/crime/detail/9610000089292> [2562, 16 ตุลาคม].

ศาลจึงต้องมีบทบาทในการเข้ามาเพื่อคุ้มครองพยาน และให้หลักประกันแก่พยานว่าเมื่อตนบอกความไปแล้วจะได้รับความคุ้มครองจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างแน่นอน เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่พยานที่จะเข้ามาเบิกความให้ในคดี

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดในตอนต้น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันการประกอบอาชญากรรมมีความซับซ้อน และพัฒนาอย่างรวดเร็ว รัฐไม่อาจนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการข่มขู่พยาน การว่าจ้างพยานให้หลบหนีเพื่อไม่มาเบิกความ พยานจึงเกิดความไม่มั่นใจหากตนต้องมาเบิกความ การให้ความคุ้มครองพยาน โดยใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้พยานเกิดความมั่นใจในกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น รัฐต้องมีมาตรการทางกฎหมายโดยเฉพาะเพื่อคุ้มครองพยาน และมีมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานบุคคล ปกปิดชื่อที่อยู่ของพยานเป็นความลับ เปลี่ยนชื่อ ที่อยู่ อาชีพของพยาน ย้ายที่อยู่ของพยาน และค่าตอบแทนเมื่อพยานมาเบิกความ หรือได้รับอันตรายจากการที่มากล่าวความต่อศาล และค่าใช้จ่ายแก่พยานตลอดเวลาตั้งแต่ก่อนมาเบิกความจนพยานเบิกความเสร็จ และคุ้มครองพยานต่อไปจนกว่าพยานจะได้รับความปลอดภัย และการคุ้มครองความปลอดภัยของครอบครัวของพยานหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานด้วย มาตรการทางกฎหมายในการสร้างแรงจูงใจให้พยานมาเบิกความ เช่น การลดหย่อนภาษี การให้ประกาศเกียรติคุณ ตลอดจนการปฏิบัติต่อพยานอย่างเหมาะสมเมื่อพยานมาเบิกความ มาตรการทั้งหมดจะทำให้พยานเกิดความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยและมีทัศนคติในทางที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมของไทย และรัฐสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ตลอดจนการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เห็นข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ดังนั้น ในการศึกษาเรื่องการคุ้มครองพยานคดีอาญาระหว่างการพิจารณาคดีต่อศาล ผู้เขียนจึงเห็นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องให้มีการคุ้มครองการนำพยานบุคคลที่มากล่าวความในคดีอาญาในชั้นการพิจารณาคดีต่อศาลนั้น เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมมาใช้ปรับปรุงรูปแบบ และวิธีการนำพยานบุคคลมาเบิกความในคดีอาญาตามลักษณะกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเพื่อช่วยให้กระบวนการในการพิจารณาคดีอาญามีความถูกต้องและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น จึงได้มีการศึกษากฎหมายของต่างประเทศมาเปรียบเทียบ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนำพยานบุคคลมาเบิกความในคดีอาญา
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาของต่างประเทศ
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานคดีอาญาระหว่างพิจารณาคดีต่อศาล
4. เพื่อให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหาการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาระหว่างพิจารณาคดีต่อศาล

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้ทำการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รวมถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานคดีอาญาระหว่างพิจารณาคดีต่อศาล โดยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเอกสาร เพื่อศึกษาถึงความจำเป็นมา ความหมาย ความสำคัญ แนวคิดทฤษฎี ซึ่งศึกษาจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 และศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศญี่ปุ่น เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบและวิธีการพยานบุคคลมาเบิกความในคดีอาญาในชั้นการพิจารณาคดีต่อศาล

1.4 สมมติฐานของการศึกษา

การคุ้มครองพยานคดีอาญาระหว่างพิจารณาคดีต่อศาลในปัจจุบัน มีพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 6 กำหนดการคุ้มครองพยานไว้เฉพาะความปลอดภัยของพยาน แต่ไม่คุ้มครองพยานในการถูกคุกคามข่มขู่แต่อย่างใด และเมื่อมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนการร้องขอให้เจ้าหน้าที่เข้าคุ้มครองพยานอาจเป็นการชักช้าไม่ทันการณ์ได้ ผู้เขียนเห็นควรที่จะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัตินี้ ในมาตรา 6 และมาตรา 21 ในเรื่องการคุกคามข่มขู่พยานถือเป็นการกระทำความผิด อีกทั้งกำหนดเพิ่มเติมในกรณีจำเป็นเร่งด่วนในการคุ้มครองพยานให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ เข้ามาคุ้มครองพยานไปพลางก่อน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมาย ซึ่งจะทำการศึกษากฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ เกี่ยวกับการนำพยานบุคคลมาเบิก

ความในคดีอาญาในชั้นการพิจารณาคดีต่อศาล โดยจะศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ผลงานวิจัย หนังสือ ตำรา บทความ รายงานการศึกษา วิทยานิพนธ์ เอกสารต่าง ๆ ในรูปแบบอื่น ๆ รวมทั้งแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนำพยานบุคคลมาเบิกความในคดีอาญา
2. เพื่อทราบถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาของต่างประเทศ
3. เพื่อทราบผลการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานคดีอาญาระหว่างพิจารณาคดีต่อศาล
4. เพื่อนำข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาค่าคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาระหว่างพิจารณาคดีต่อศาล

1.7 นิยามศัพท์

“พยาน” หมายความว่า พยานบุคคลซึ่งจะมาให้หรือได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้ชำนาญการพิเศษ แต่มิให้หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน

“การคุกคาม” หมายความว่า การแสดงอำนาจด้วยกิริยาหรือวาจาให้หวาดกลัว หรือทำให้หวาดกลัว เช่น ภัยคุกคาม การข่มขู่ การบังคับ การใช้กำลัง โศบมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

“ความปลอดภัย” หมายความว่า ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยาน ทั้งก่อน ขณะ และหลังมาเป็นพยาน

“การคุ้มครองพยานในคดีอาญา” หมายถึง การคุ้มครองสวัสดิภาพในระหว่างการสืบพยาน และการพิจารณาผู้ต้องหาที่อันตราย โดยการป้องกันผู้คุกคามจากการกระทำที่น่าเชื่อว่าจะเป็น การนำไปสู่การข่มขู่ โดยการยับยั้งขัดขวางการติดต่อสื่อสารในการข่มขู่ ส่งผลให้เกิดความยากลำบากหรือเกิดความเสียหาย

“แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม” หมายถึง แนวทางที่จะต้องระบุถึงขั้นตอนและวิธีการคุ้มครองพยานที่ชัดเจน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยแนวทางดังกล่าวจะต้องมีความเหมาะสมและสามารถนำมาปรับใช้กับบริบทของสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ